

7. LOBs bidrag til følgegruppen for Danmarks 3. indberetning til Stockholmkonventionen (sept.-nov. 2018)

Blandt målgrupperne for implementeringsplanen er: ”Miljøorganisationer, erhvervsorganisationer, forskere og andre organisationer og enkelt-personer med interesse i POP-problematikken. Det er et væsentligt element i Stockholm-konventionen at befolkningen inddrages i udviklingen af implementeringsplanerne, og at der er bred offentlig diskussion om behovet for nye aktiviteter.”

Ordet implementering er politologisk slang og kan tages som en advarsel mod at tro, at det drejer sig om målrettede forsøg på at ændre verden. Det skal ikke ske anderledes, end toppen har besluttet. Konkrete anbefalinger på dioxin-området er det derfor også småt med, som Solveig siger i 'Kort sagt'. Dioxin-udledningerne ville være meget værre, hvis fyrmestrene ikke engang overholdt 'fyr fornuftig'-kampagnens opfordringer. Men denne påmindelse bliver altid brugt som forsvarsværk mod kritik af selve træfyrrings-teknologien, der uvægerligt producerer ultra-giften dioxin.

Miljøministeriets sparsomme handlingsanvisning sker mod bedre vidende. I hvert fald har LOB givet følgegruppen, der foruden ministeriers repræsentanter blev ledet af to ingeniører fra COWI-Consult, en række kritiske inputs, som lægger op til en anden politik og administrativ regulering, end den, ministeriet tager som givet.

1) NORMERNE PÅ BRÆNDEOVNSOMRÅDET SKAL IKKE SVÆKKES, MEN STYRKES

Lad os antage, at Danmark yderligere ville realisere Stockholm-konventionens målsætning om at udfase dioxin (især fra luftmiljøet). Så skulle regeringen målrettet sørge for at nedbringe de samlede dioxin-udledninger, selvom det er små træfyrringsanlæg, der har overtaget tidligere tiders luftforurening fra affalds-forbrændings-anlæg (AFA). AFA blev gennem EU-lovgivning tvunget til at overholde en skrap grænseværdi, selvom den danske regering oprindeligt ikke ville have den. På samme måde vil myndighederne nu ikke af sig selv tage skridtet og anvende grænseværdien på brændeovne, selvom deres udledninger overskrider den og sker i borgernes nærområde. Folketinget burde træde til.

Normerne på området er nemlig larmende tavse. Hverken brændeovnenes typegodkendelser, svanemærker eller bekendtgørelsen og slet ikke det kommunale tilsyn kender ordet dioxin. Desuden er små træfyrringsanlæg i 2017 blevet fjernet fra gyldighedsområdet for Luftvejledningen, således at det for en skrap bedømmelse af, hvad væsentlig forurening er, ikke kan gøres gældende, at røgen indeholder dioxin.

LOB har derimod foreslået at det virkemiddel, der stort set nedbragte dioxin-udledningerne fra AFA indtil år 2005, nemlig den omtalte grænseværdi, også gøres gældende for beskyttelsen af luftmiljøet mod brændeovns-røg. Men myndighederne fastholder, at disse små skorstene ikke skal regnes som punktkilder med en væsentlig forurening fra dioxin, men som diffuse kilder. Det er overladt til kommunernes tilsyn at finde ud af, om forureningen er væsentlig.

2) FORBEDRINGSMULIGHEDER

Vi har med henvisning til en klassisk laboratorie-undersøgelse af brændeovne fra 2001 (Miljøprojekt 649) påpeget at fyring med bark øger dioxin-udledningen voldsomt (mere end en fordobling). Men ikke engang denne simple mulighed har myndighederne undersøgt videre, endsige gjort til en norm. Til trods for, at en ny laboratorie-undersøgelse fra 2017 (Miljøprojekt 1919), afkræftede betydningen af ovnenes modernisering og i stedet for rettede opmærksomheden på, hvad der fyres med, f.eks. saltholdigt træ. Der er plads til forbedringer i her-og-nu reguleringen af, hvad

der puttes i ovnene.

LOB spidsformulerede, at myndighederne åbenbart var mere tunet ind på anlægs- end på miljøbeskyttelse. Det er dog interessant, at måden, hvorpå det gøres, kan skifte: I 1. indberetning til konventionen fra 2006 blev CO₂-neutralitet fra træ-biomasse brugt som afværge mod den udfasning af brændeovnene, som dioxin-specialisterne anbefalede (såfremt der ikke kom en effektiv røgrensning), jf. Solveigs 'Brænderøg og helbred', s.39. I dag har myndighederne i stedet for valgt at opprioritere partikel- og PAH-reduktion, som vitterligt sker gennem udskiftning til nye ovne, frem for reduktion af dioxin, ultrafine partikler og NO_x. Det har længe været kendt, at begge dele ikke kan lade sig gøre samtidigt. Men dilemmaet bør ikke løses på en ensidig måde.

LOB talte i stedet for en samlet løsning, der ligger i at skifte fra træfyring til brændselsfrie teknologier som varmpumper og geotermi. Der er plads til virkelige forbedringer på den lange bane.

3) TAVSHEDENS MUR

På 1.møde i følgegruppen spurgte COWI Consults mødeleder til Sundhedsstyrelsens position, dog uden held. Repræsentanten for styrelsen udeblev ved 2. og sidste møde...

LOB prøvede at vise, at Sundhedsstyrelsens hidtidige position er uholdbar. Det er nemlig en central blokering, der tillader myndighederne at se bort fra dioxin fra brænderøg, når der helt fra WHO-toppen og indtil den danske styrelse plantes en påstand om, at indånding af dioxin alle vegne er af underordnet betydning i forhold til indtagelse via føden (under 5%). LOB kunne fortælle, at WHO-Europa i sine 'Air Quality Guidelines for Europe' fra år 2000 har erkendt: "*Bidraget fra indåndingsvejen...kan i visse situationer (områder tæt på punktkilder til udledningerne eller forurenede indendørs luft) blive ligeså stor som indtagelsen via føden.*" Altså en fordobling af dioxin-belastningen, når vi er udsat for naboens brænderøg eller for et forurenede indemiljø. Påstanden om en ubetydelig dioxinpåvirkning via brænderøgens forurening kan altså tilbagevises under henvisning til en forstærkende 'nærheds-effekt'.

Den forkerte påstand, der benægter sundhedsproblemet ved indånding, blev desværre sat ind i ingeniør-rapporten om 'in-situ-målinger af emissioner fra brændeovne i private boliger' fra september 2018 (Miljøprojekt 2045). Den viste ellers efter Miljøministeriets egen pressemeddelelse, at de undersøgte nyere brændeovne udledte mere dioxin end forventet. - Det er på tide, at bryde tavsheden omkring den dioxinforgiftning, som træfyrianslæg i boligmiljøer påfører os.

4) EVA-MODELLEN SYNLIGGØR NÆRHEDSEFFEKTEN

LOB kunne henvise til et fremskridt i de sundhedsøkonomiske vurderinger, som Nationalt Center for Miljø og Energi (DCE) har stået for i de senere år. Det knytter sig til deres modelarbejde med EVA, som står for Economic Valuation of Air Pollution. Her er man er gået fra opgørelser af luftforureningen i Danmark for relativt store områder (16x16 km) til mindre kvadrater på 1x1 km, jf. Københavnskortet i Solveigs bog, s.103. DCE taler også om, at gå helt ned i detaljerne, hvor man tager direkte føling på relationen mellem forurenere og de påvirkede. Dette vil øge skønnet over, hvor store sundheds-effekter en stigning (eller et fald) i røgmængderne kan udløse. De reale effekter kan der så sættes pengebeløb på. DCE antager at beløbene varierer med bosætningsmønsteret, målt ved befolknings-tæthed.

DCE-rapporten fra 2016 (SR 182) indeholder bilag med opgørelser over, hvor stor partikel-udledningen (PM_{2,5}) antages at være i de fem danske regioner plus Bornholm, hver underopdelt i fem grupper af områder efter befolknings-tæthed. De årlige regionale sundhedsomkostninger (bortset fra Bornholms 1,6 millioner Kr.) spænder fra Nordjyllands knap 170 millioner Kr. til Region Hovedstadens på godt 1 milliard. Her kan der hentes mest sundhed for hver sparet time ovndrift.

5) LOBs ANBEFALINGER

Når der på grund af målinger er tvivl, om ovnenes modernisering overhovedet fører til en lettelse af presset på folkesundheden gennem brænderøg, skal denne tvivl komme menneskene og miljøet tilgode – og ikke anlæggene. En udfasning af brændeovnene over en årrække, som allerede blev overvejet i 1. indberetning til konventionen, er ikke blevet mindre vigtig nu, hvor vi ved, hvor store sundhedsmæssige fremskridt dette vil resultere i. - Inden det kommer så langt, anbefalede LOB som her-og nu-tiltag at minimere dioxindannelsen gennem anvendelse af afbarket træ.

Desuden anbefalede LOB, at der i stil med et arbejde fra år 2000 laves en ny dioxin-kortlægning (masse-strøm) der sætter tal på de mængder dioxin, der udledes fra træfyrrings-anlæg på alle skala-niveauer, altså også de små og store kraftværker og varmeværker, der er omstillet til træfyrring.

Rolf Czeskleba-Dupont, Febr. 2019